

INFORMACIJA

O VOJNOJ INTEGRACIJI CRNE GORE U NATO

I. PROCES INTEGRACIJE

Ministarstvo odbrane (u daljem tekstu: MO) i Vojska Crne Gore (u daljem tekstu: VCG) tokom 2017. godine nastavili su sa realizacijom planiranih aktivnosti iz procesa pristupanja i integrisanja Crne Gore u NATO, što je rezultiralo dobijanjem statusa punopravne članice NATO saveza u junu 2017. godine. Kako bi dinamika procesa integracije bila efikasnije praćena, NATO je formirao Radnu grupu za pristupanje i integraciju (*Accession and Integration Working Group* - u daljem tekstu: **AIWG**), u čiji sastav je uključen i Radni tim Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore za pristupanje i integraciju u NATO (u daljem tekstu: **Radni tim**). U sastav Radnog tima su uključeni i predstavnici Ministarstva vanjskih poslova (u daljem tekstu: MVP) i Direkcije za zaštitu tajnih podataka (u daljem tekstu: DZTP), zaduženi za implementaciju zadataka i aktivnosti iz svoje nadležnosti.

Radna grupa AIWG se sastaje 2 puta godišnje, sa zadacima da:

- Analizira realizovane zadatke iz prethodne godine,
- Izradi procjenu o dostignutom stepenu integrisanosti,
- Koordiniše aktivnosti za narednu godinu i
- U skladu sa potrebom, ažurira 2 ključna dokumenta iz procesa integracije:
 - o Plan vojne integracije Crne Gore u NATO i
 - o NATO plan podrške (*NATO Support Plan* – u daljem tekstu: **NSP**)

Plan vojne integracije Crne Gore u NATO je ključni dokument, koji je izradilo Ministarstvo odbrane na osnovu preporuka AIWG. Plan obuhvata šest oblasti integracije, u okviru kojih se najznačajnije realizovane aktivnosti ogledaju u sljedećem:

Administracija obuhvata zadatke koji se odnose na usaglašavanje zakonske regulative Crne Gore sa odredbama Vašingtonskog sporazuma i drugih pravnih akata NATO, zadatke na usaglašavanju doktrinarnih dokumenata Crne Gore sa NATO doktrinama i standardima, zadatke na usaglašavanju procesa upravljanja ljudskim resursima i drugo.

U decembru 2016. godine, Skupština Crne Gore donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odbrani, a u 2017. godini Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu, Zakon o Vojsci Crne Gore i devet zakona o potvrđivanju NATO sporazuma.

Takođe, izrađena je i uporedna analiza pravnih propisa Crne Gore i Pariškog protokola i SOFA sporazuma. Na osnovu ove analize zaključeno je da nije potrebno vršiti izmjene i dopune propisa Crne Gore koji uređuju pitanje oslobađanja od plaćanja carina i poreza, priznavanje NATO putnih naloga, itd., već je potrebno donijeti interne procedure za sprovođenje ovih propisa.

Opremanje obuhvata zadatke usmjerene na: nabavku vojne opreme i naoružanja i dostizanje potrebnog nivoa njihove interoperabilnosti, izradu planova modernizacije, planova razvoja i održavanja infrastrukture i planova ulaganja u sektor odbrane u skladu sa NATO standardima i na održiv način.

U prethodnom periodu realizovan je niz projekata opremanja, modernizacije i razvoja infrastrukturnih objekata za potrebe sistema odbrane, korišćenjem planiranih budžetskih sredstava, raspoloživih fondova (prvenstveno Fonda Vlade SAD za podršku partnerskim zemljama – FMF), kao i donacija drugih partnerskih zemalja.

Najvažniji od tih projekata su bili: nastavak rješavanja viškova naoružanja i municije kroz MONDEM program i kroz NATO povjerilački fond - *NATO Trust Fund* (u izvještajnom periodu je uništeno ukupno 91,41 t ubojnih sredstava, i to: preko MONDEM programa, a ugovoreno je uništavanje još 129 t ubojnih sredstava preko NATO povjerilačkog fonda, s tim što je uništavanje ubojnih sredstava po ovom programu počelo 7.12.2017. godine. U skladištima VCG ostalo je još oko 1880 t ubojnih sredstava za uništavanje, što znači da je u prethodnim periodu uništeno oko 80% ukupne količine ubojnih sredstava), uređenje skladišta na Brezoviku, nabavka radio-komunikacijske opreme, nabavka opto-elektronske opreme, nabavka protivterorističke i balističke opreme, opreme za individualnu i kolektivnu hemijsko-biološko-radiološko-nuklearnu zaštitu (HBRN), nabavku opreme za neutralisanje eksplozivnih naprava (EOD oprema), završetak druge faze rekonstrukcije raketne topovnjače RTOP-405 u patrolni brod, itd.

Struktura snaga predstavlja oblast koja u najvećoj mjeri proističe iz dodijeljenih paketa ciljeva sposobnosti. Strukturu snaga je definisana organizacijsko-formacijska struktura VCG (OFS), koja treba da odgovori dodijeljenim paketima ciljeva sposobnosti, kao i planovima za pridruživanje (afilaciju) deklariranih jedinica VCG u strukture NATO snaga, u skladu sa operativnim planovima NATO.

Odlukom o organizacijsko-formacijskoj strukturi i veličini VCG koju je donijela Vlada 28.9.2017. godine, odgovoreno je zahtjevima NATO, u cilju ostvarivanja doprinosa VCG NATO komandnoj i strukturi snaga (formirano je: Odjeljenje vojnih predstavnika u NATO i Komandno-operativni centar u Generalštabu VCG, Vazduhoplovni operativni centar, Četa specijalnih snaga).

Obuka i vježbe obuhvata zadatke vezane za razvoj nacionalnih programa obuke, vježbi i ocjenjivanja sposobnosti u skladu sa NATO standardima (STANAG), kao i planove za razvoj sposobnosti, sertifikaciju i evaluaciju deklariranih sastava.

Tokom 2017. godine donijeta je Doktrina obuke, a kroz planove standardizacije, usvojena većina NATO standarda za obuku i ocjenjivanje sposobnosti po NATO programima (*AFS – Allied Forces Standards*). Prva pješadijska četa VCG je tokom godine potvrdila ocjenu „borbeno spremna“, kroz realizaciju vježbe „ODLUČAN ODGOVOR-17“, koja je održana u Crnoj Gori. Ocjenjivanje Čete je izvršeno od strane nacionalnog ocjenjivačkog tima, uz monitoring NATO tima.

Održavanje dostignutog stepena osposobljenosti sprovodi se uglavnom kroz procese obuke i usavršavanja, kao i kroz učešće na međunarodnim vježbama i aktivnostima. Neke od najznačajnijih međunarodnih vježbi na kojima su učestvovali pripadnici VCG u izvještajnom periodu su: „PLATINUM EAGLE 17.1 i 17.2“ u Rumuniji, „ADRION LIVEX“ u Republici Grčkoj, „ADRIATIC STRIKE“ u Republici Sloveniji, „LOGEX 17“ u Republici Albaniji, „PLATINUM WOLF“ u Republici Srbiji, „SABER GUARDIAN“ u Rumuniji.

Integrisanje u NATINAMDS predstavlja najkompleksnije zadatke koji se odnose na ispunjenje obaveza za integrisanje nacionalnog sistema protivvazduhoplovne odbrane u NATO integrisani sistem protivvazduhoplovne i protivraketne odbrane - *NATO Integrated Air and Missile Defense System – NATINAMDS*). Ova oblast je bila definisana i kao jedan od preduslova za sticanje statusa punopravne članice Saveza, i posebno je obrađena u poglavlju III ove informacije

Komunikaciono-informacioni sistemi (KIS) obuhvata zadatke koji za cilj imaju priključenja na NATO zaštićenu mrežu (*NS WAN*) i osnovne NATO komunikacijske i informacione sisteme (*NATO Core C/S*). Tokom godine stvoreni su uslovi da se započne sa bezbjednom razmjenom zaštićenih informacija između Crne Gore i NATO.

Kao i za prethodnu, i u ovoj oblasti su od strane NATO bili definisani minimalni zahtjevi koji su trebali biti zadovoljeni kao preduslov punopravnog članstva, i isti su ispunjeni u zahtijevanoj mjeri.

Značajan dio ove oblasti posvećen je zaštiti informacija. Najvažnija aktivnost po ovom zadatku je razvoj sposobnosti odgovora na kompjuterske incidente, a kao najvažnija mjera predviđen je razvoj sposobnosti i specijalno obučanih timova za odgovore na kompjuterske incidente (u daljem tekstu: CIRT).

Nakon sagledavanja nacionalne legislative i nadležnosti, te kapaciteta i sposobnosti po ovom pitanju (posebno u sektoru odbrane), NATO je sugerisao da se ovo pitanje izdvoji iz oblasti komunikaciono-informacionih sistema i da se definiše kao posebna, sedma oblast integrisanja Crne Gore u NATO – Sajber odbrana. Predloženo je da nosilac ove oblasti bude Ministarstvo javne uprave (koje je formiralo CIRT tim na nacionalnom nivou), dok je na nivou MO i VCG predviđeno formiranje CIRT tima u sektoru odbrane, čije bi se nadležnosti i ciljne sposobnosti definisale unutar CIRT tima na nacionalnom nivou. Radni tim je prihvatio ovu sugestiju NATO i do kraja godine biće ažurani svi planovi u skladu sa istom (Plan vojne integracije, Godišnji plan vojne integracije za 2018. godinu i sva prateća dokumenta uz planove).

II. PROCES IMPLEMENTACIJE DODIJELJENIH PAKETA CILJEVA SPOSOBNOSTI

Usaglašavanje Prvog paketa ciljeva sposobnosti između NATO i Crne Gore je započeto u junu 2016. godine i u maju 2017. godine je prihvaćen Konačni paket ciljeva sposobnosti za Crnu Goru za 2017. godinu (u daljem tekstu: Paket ciljeva sposobnosti).

Paket ciljeva sposobnosti sadrži 33 kvalitativna cilja koja determinišu razvoj sposobnosti u oblasti odbrane kao i civilne sposobnosti za stabilizaciju i rekonstrukciju, a definisani su vremenski kroz obuku i opremanje snaga i to:

- kratkoročno (period do šest godina),
- srednjoročno (period od sedam do 15 godina) i
- dugoročno (period preko 15 godina).

Paket ciljeva sposobnosti obuhvata i kvantitativni dio, odnosno deklarisanu snagu VCG koje čine:

- jedinice kopnenih snaga (dvije pješadijske čete) i snage borbene i servisne podrške (Logistički vod, Inženjerski vod, Odjeljenje za civilno-vojnu saradnju (CIMIC odjeljenje) i Hirurški tim),
- jedinice pomorskih snaga - Patrolni brod (PB) i Tim za podvodno deminiranje (*UWEOD Detachment*),
- jedinice združenih specijalizovanih snaga.

Planovi obuke, sertifikacije i ocjenjivanja deklarisanih sastava predstavljeni u Planu vojne integracije u potpunosti su usklađeni sa zahtjevima i datim rokovima iz dodijeljenih Paketa ciljeva sposobnosti.

Implementacija ciljeva sposobnosti odvija se planski i u značajnoj mjeri, projektovanom dinamikom.

Planom investicija u sistemu odbrane za period od 2018. do 2024. godine, shodno zahtjevima kvantitativne i kvalitativne kontribucije NATO strukturi snaga, definisani su prioriteti u opremanju deklariranih snaga. Dalja implementacija ciljeva sposobnosti zavisiće u velikoj mjeri od mogućnosti realizacije Plana opremanja, posebno: opremanja jedinica kopnene komponente sa borbenim oklopnim vozilima, opremanja vazduhoplovne komponente radarom za kontrolu vazdušnog prostora, kao i opremanja pomorske komponente adekvatnim patrolnim brodovima.

U ovom dijelu najveći izazov predstavlja opremanje dvije pješadijske čete sa lako oklopljenim borbenim i transportnim vozilima.

III. INTEGRACIJA SISTEMA PROTIVVAZDUHOPLOVNE ODBRANE CRNE GORE U NATO INTEGRISANI SISTEM PROTIVVAZDUHOPLOVNE ODBRANE I PROTIVRAKETNE ODBRANE – NATINAMDS

Crna Gora, kao mala zemlja, ima nedostatke (nepostojanje nacionalne agencije za kontrolu i upravljanje vazdušnim saobraćajem¹) i veoma limitirane resurse u odnosu na zahtjeve postavljene kroz ovu oblast. NATINAMDS predstavlja najkompleksniju i najzahtjevniju oblast iz procesa pristupanja i integracije Crne Gore u NATO, a obuhvata tri osnovna zadatka:

- razvoj sposobnosti za nadzor vazdušnog prostora (u daljem tekstu: VaP) Crne Gore,
- zaštita VaP-a i
- integrisanje sistema protivvazduhoplovne odbrane Crne Gore u NATINAMDS.

Po pitanju razvoja sposobnosti za nadzor VaP-a, NATO je postavio zahtjev da Crna Gora uspostavi Vazduhoplovni operativni centar (u daljem tekstu: VOC), koji će biti uvezan u NATO sistem za nadzor VaP-a. VOC je formiran tokom 2017. godine, ljudstvo za njegov rad osposobljeno, a nakon završene sertifikacije objekta (koja je planirana u 2018. godini), isti će biti u punoj funkciji.

Kako je jedan od ključnih zadataka definisanje modela zaštite VaP-a, (tzv. „*Air Policing*“), to je tokom godine puno urađeno u smislu koordinacije i stvaranja uslova da NATO u narednom periodu uspostavi svoju „*Air policing*“ misiju u vazdušnom prostoru Crne Gore. Ovu misiju će zajednički izvršavati vazduhoplovstva Grčke i Republike Italije, a nakon definisanja svih neophodnih međusobnih obaveza između Crne Gore, NATO saveza, Agencije za civilno vazduhoplovstvo Srbije i Crne Gore (SMATSA), i država: Republike Albanije i Republike Hrvatske (za prekogranične operacije).

Takođe, usljed nepovoljne konfiguracije reljefa i loše pokrivenosti radarskom slikom teritorije Crne Gore (oko 60%), ukazala se potreba za nabavkom vojnog radara za nadzor VaP-a, kao jednog od prioriteta u opremanju za naredni period. Ministarstvo odbrane je iskazalo namjeru da radar nabavi do 2020. godine, a do tog perioda NATO će pokušati problem prevazići angažovanjem sredstava iz sopstvenih kapaciteta.

¹ Kontrolu vazdušnog saobraćaja za potrebe Crne Gore vrši SMATSA (*Serbia-Montenegro Air Traffic Services Agency*), čije angažovanje je sa strane NATO bilo diskutabilno i rješavalo se kroz kompleksne pregovore na relaciji Crna Gora – SMATSA – NATO, uz potrebu davanja pisanih garancija i rješavanja niza drugih međusobnih obaveza

IV. PLANIRANE AKTIVNOSTI ZA DALJI NASTAVAK PROCESA VOJNE INTEGRACIJE CG U NATO I IMPLEMENTACIJE CILJEVA SPOSOBNOSTI

- Ažuriranje planskih dokumenata u skladu sa preporukama od strane NATO i operacionalizacija zadataka, aktivnosti i mjera iz ažuriranog Plana vojne integracije Crne Gore u NATO;
- Nastavak aktivnosti usmjerenih na doprinosu Crne Gore u NATO komandnoj strukturi i strukturi NATO snaga;
- Implementacija planova opremanja, popune, razvoja sposobnosti, sertifikacije i ocjenjivanja sposobnosti deklariranih sastava;
- Nastavak rada na usvajanju potrebnih NATO standarda (doktrinarnih, operativnih i materijalnih), neophodnih za implementaciju kvalitativnih i kvantitativnih ciljeva sposobnosti.
- Nastavak aktivnosti na održavanju i daljem unapređenju komunikaciono-informacionih sistema VCG i MO;
- Nastavak aktivnosti na daljoj integraciji Crne Gore u NATINAMDS;
- Operacionalizacija planova opremanja i modernizacije VCG, planiranim budžetskim sredstvima i korišćenjem resursa dostupnih fondova podrške partnerskih zemalja;
- Razvoj baze edukovanog kadra za implementaciju procesa NATO odbrambenog planiranja.

OCJENA STANJA:

Progres u implementaciji procesa pristupanja i integracije Crne Gore u NATO i u implementaciji ciljeva sposobnosti ogleda se u sljedećem:

- U procesu pristupanja u NATO ispunjeni su svi zahtjevi i preduslovi, što je rezultiralo ostvarenjem statusa punopravne članice.
- Oba procesa odvijaju se planiranom dinamikom, u skladu sa definisanim rokovima za realizaciju planiranih zadataka, aktivnosti i mjera.
- U ključnim oblastima integracije dostignute su inicijalne operativne sposobnosti, sa kojima je Crna Gora uključena u NATO strukturu.
- Na osnovu analize procesa pristupanja i integracije, NATO je donio pozitivnu procjenu o ostvarenom napretku i dostignutom stepenu integrisanosti Crne Gore.
- Planovi za nastavak realizacije procesa integracije Crne Gore u NATO, posebno planovi aktivnosti i mjera po kritičnim zadacima od strane NATO su ocijenjeni kao realni i održivi.
- Uspješno je izvršena transformacija partnerskih ciljeva u ciljeve sposobnosti.
- Deklarisani sastavi čije je ocjenjivanje sposobnosti bilo planirano u toku 2017. godine dostigli su zahtijevani nivo sposobnosti i uspješno su završili ocjenjivanje.
- Izrađeni su planovi ocjenjivanja svih deklariranih sastava u skladu sa rokovima datim u dostavljenim paketima ciljeva sposobnosti.

Identifikovani izazovi u implementaciji procesa pristupanja i integracije u NATO i procesu implementacije ciljeva sposobnosti:

- Ograničeni resursi za realizaciju prioritarnih projekata opremanja i modernizacije deklariranih sastava, čime je usporena dinamika razvoja i dostizanja određenih sposobnosti.
- Potreba za aktivnijim učešćem ostalih organa državne uprave i potreba za boljom interesornom koordinacijom aktivnosti.

- Dugotrajan proces dobijanja dozvola za pristup tajnim podacima licima čije angažovanje je neophodno u implementaciji oba procesa.
- Nedostatak poligona za specijalističku obuku i bojeva gađanja pripadnika Vojske, čime se znatno umanjuje progres u razvoju borbenih sposobnosti snaga.

Na osnovu iznijetog, Ministarstvo odbrane predlaže da Vlada Crne Gore donese sljedeće,

ZAKLJUČKE

1. Vlada je usvojila Informaciju o vojnoj integraciji Crne Gore u NATO.
2. Zadužuje se Ministarstvo odbrane da nastavi sa implementacijom aktivnosti iz Plana vojne integracije Crne Gore u NATO.